ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

Ганна ОМЕЛЬЧЕНКО
(протокол "01" вересня 2025 року)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія

освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина

спеціальність 211 Ветеринарна медицина

галузь знань 21 Ветеринарія

рівень вищої освіти другий (магістерський)

факультет ветеринарної медицини

Полтава
2025-2026 н. р./2026-2027 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Ветеринарна медицина спеціальності 211 Ветеринарна медицина

Мова викладання: державна

Розробник: Авраменко Наталія, доцент кафедри нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин, кандидат ветеринарних наук, доцент

« 01 » вересня 2025 року _____ (Наталія АВРАМЕНКО)

Погоджено гарантом освітньої програми Ветеринарна медицина

«01» вересня 2025 року _____ (Борис КИРИЧКО)

Схвалено радою з якості вищої освіти
спеціальності «Ветеринарна медицина»
протокол "01" вересня 2025 року №1

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності _____ (Надія ДМИТРЕНКО)

© ПДАУ, 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	225
Кількість кредитів	7,5
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	5-6 курс навчання (211ВМ мд 2021)
Семестр	10-11
Лекції (годин)	36
Лабораторні заняття (годин)	70
Самостійна робота (годин)	119
Форма семестрового контролю	залік / екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: засвоєння знань з морфологічних і патологічних змін в органах і тканинах тварин при різних хворобах, набуття навиків розтину трупів, а також знань по судовій ветеринарії.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Анатомія свійських тварин», «Фізіологія тварин», «Патологічна фізіологія».

4. Компетентності:

Загальні:

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
ЗК 8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові):

ФК 1. Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних.
ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
ФК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час здійснення фахової діяльності.
ФК 5. Здатність застосовувати методи і методики патолого-анатомічної діагностики хвороб тварин для встановлення остаточного діагнозу та причин їх загибелі.

5. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПРН 2. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
ПРН 24. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання ***(визначений освітньою програмою)***	**Очікувані результати навчання навчальної дисципліни**
ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.	знати основні поняття спеціальної міжнародної термінології
ПРН 2. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології	знати загально-біологічне значення типових патологічних процесів, їх роль у патології
	знати загальні закономірності, що лежать в основі патологічних процесів
ПРН 24. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	знати основні типові патологічні процеси, їх етіологію, механізми розвитку та закінчення
	вміти проводити моделювання патофізіологічних процесів, їх аналізувати та робити висновки.

6. Методи навчання і викладання

наочні методи: 1) ілюстрування, 2) демонстрування, 3) спостереження;

практичні методи: 3) лабораторні роботи, 5) робота з навчально-методичноюлітературою: конспектування, тезування, анотування.

комп'ютерні і мультимедійні методи: 1) використання мультимедійних презентацій;

7. Програма навчальної дисципліни.

Тема № 1. Дистрофії.

Білкові дистрофії. Жирові дистрофії. Вуглеводні дистрофії.

Тема № 2. Некроз.

Некрози.

Тема № 3. Патоморфологія порушень кровообігу. Компенсаторно-пристосувальні та відновні процеси.

Патоморфологія порушень кровообігу: артеріальна та венозна гіперемія; кровотеча і крововиливи. Компенсаторно-пристосувальні та відновні процеси.

Тема № 4. Патоморфологія запалення.

Альтеративний, ексудативний, проліферативний та специфічний тип запалення.

Тема № 5. Вади розвитку.

Вади розвитку.

Тема№ 6. Патоморфологія внутрішніх незаразних хвороб.

Патоморфологія хвороб органів дихання. Патологія органів травної системи. Патоморфологія хвороб печінки. Патоморфологія хвороб сечової системи. Патоморфологія локомоторного апарату.

Тема № 7. Патоморфологія хвороб обміну речовин та отруєнь.

Морфологія порушень холестеринового обміну. Порушення обміну мінеральних речовину. Отруєння.

Тема № 8. Патоморфологія бактеріальних хвороб. Хламідіози.

Бактеріальні хвороби з гострим перебігом. Бактеріальні хвороби переважно з хронічним перебігом. Хламідіоз

Тема № 9. Патоморфологія вірусних хвороб.

Вірусні хвороби великої та дрібної рогатої худоби. Вірусні хвороби свиней, коней та хутрових звірів. Вірусні хвороби птиці.

Тема № 10. Патоморфологія мікозів, мікотоксикозів, паразитарних захворювань.

Патоморфологія мікозів та мікотоксикозів. Патоморфологія паразитарних захворювань, хвороб, що спричинюють найпростіші, гельмінтози.

Тема № 11. Організація патологоанатомічного розтину.

Проведення діагностичного та навчального розтину. Проведення судово-ветеринарного розтину. Організація розтину, місце розтину. Ветеринарно-санітарні вимоги до місць розтину. Транспортування, знешкодження і утилізація трупів.

Тема № 12. Методика і техніка розтину трупів тварин різних видів.

Розгляд методики і техніки розтину трупів коней, великої та дрібної рогатої худоби, свиней, котів, собак, птиці, екзотичних тварин. Оформлення документації розтину. Оформлення протоколу розтину, змісту його розділів із застосуванням методології написання протоколу патологоанатомічного розтину. Оформлення нозологічного висновку. Оформлення танатологічного патологоанатомічного висновку із застосуванням методики їх складання.

Тема № 13. Поняття про судову експертизу.

Визначення судової ветеринарії, її значення у забезпеченні норм державної законності щодо вирішення спеціальних питань органами дізнання слідства та суду та в правовій підготовці ветеринарних спеціалістів. Експертиза, її структура та організація. Чинні законодавчі акти та нормативні матеріали, що регулюють судово-ветеринарного експерта. Порядок призначення експертизи. Обов'язки судового експерта.

Тема № 14. Судово-ветеринарна танатологія

Посмертні зміни, їх значення для судової експертизи. Особливості огляду місця виявлення трупів. Завдання, порядок і методика проведення судово-ветеринарної експертизи трупа.

Тема № 15. Отруєння.

Поняття про отрути та отруєння. Перебіг отруєнь. Особливості огляду місця події при підозрі на смерть від отруєння. Вимоги до судово-ветеринарного дослідження трупа у разі підозри на отруєння.

Тема № 16. Асфіксія, задуха, удушення, утоплення

Поняття про асфіксію, задуху, удушення, утоплення та їх характеристика.

Тема № 17. Механічні та електричні травми.

Загальна характеристика поняття та механізму виникнення травм. Механічні тілесні ушкодження. Класифікація та характеристика ушкоджень від гострих та тупих предметів. Характеристика вогнепальних ушкоджень. Властивості та умови дії електричного струму на організм тварини.

Тема № 18. Опіки, обмороження.

Характеристика ушкоджень від дії крайніх температур.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма *211ВМ_мд_2021*			
	усього	у тому числі		
		л	лаб.	с. р.
Тема 1. Дистрофії.	13	2	6	5
Тема 2. Некроз.	9	2	2	5
Тема 3. Патоморфологія порушень кровообігу. Компенсаторно-пристосувальні та відновні процеси.	10	2	2	6
Тема 4. Патоморфологія запалення.	9	2	2	5
Тема 5. Вади розвитку.	7	2	-	5
Тема 6. Патоморфологія внутрішніх незаразних хвороб.	12	2	4	6
Тема 7. Патоморфологія хвороб обміну речовин та отруєнь.	9	2	2	5
Тема 8. Патоморфологія бактеріальних хвороб. Хламідіози.	12	2	4	6
Тема 9. Патоморфологія вірусних хвороб.	12	2	4	6
Тема 10. Патоморфологія мікозів, мікотоксикозів, паразитарних захворювань.	12	2	4	6
ЗАЛІК				
Усього годин за 10 семестр	**105**	**20**	**30**	**55**
Тема 11. Організація патологоанатомічного розтину	16	2	6	8
Тема 12. Методика і техніка розтину трупів тварин різних видів	16	2	6	8
Тема 13. Поняття про судову експертизу	14	2	4	8
Тема 14. Судово-ветеринарна танатологія	16	2	6	8
Тема 15. Отруєння	14	2	4	8
Тема 16. Асфіксія, задуха, удушення, утоплення	14	2	4	8
Тема 17. Механічні та електричні травми.	16	2	6	8
Тема 18. Опіки, обмороження	14	2	4	8
ЕКЗАМЕН				
Усього годин за 11 семестр	**120**	**16**	**40**	**64**
Разом	**225**	**36**	**70**	**119**

8. Теми лабораторних занять

Назви теми	Кількість годин
	денна форма, *211ВМ мд 2021*
10 семестр	
Тема 1. Паренхіматозні (клітинні) білкові дистрофії (зерниста, вакуольна, гіаліново-крапельна та рогова): суть, морфогенез, морфологічна характеристика, значення для організму. Судинно-стромальні (позаклітинні) дистрофії (мукоїдне та фібриноїдне набухання, гіаліноз, амілоїдоз) – суть, морфогенез, морфологічна та гістохімічна характеристики, значення для організму. Змішані білкові дистрофії.	2
Тема 2. Порушення обміну хромопротеїдів. Гемоглобіногенні пігменти: гемоглобін, ферритин, гемосидерин, гематоїдін, білірубін (жовтяниці: паренхіматозна, механічна, гемолітична) – патогенез і морфологічна характеристика	2
Тема 3. Жирові дистрофії: жирова інфільтрація та декомпозиція паренхіматозних органів – патогенез і морфологічна характеристика. Морфологія порушень холестеринового обміну. Порушення обміну мінеральних речовин: рахіт, остеомаляція, фіброзна остеодистрофія	2
Тема 4. Некроз.	2
Тема 5. Патоморфологія порушень кровообігу: артеріальна та венозна гіперемія; кровотеча і крововиливи. Компенсаторно-пристосувальні та відновні процеси.	2
Тема 6. Альтеративний, Ексудативний, Проліферативний та Специфічний тип запалення – морфогенез, морфологічна та гістологічна характеристики.	2
Тема 7. Патоморфологія хвороб органів дихання: – морфогенез, морфологічна та гістологічна характеристики. Патологія органів травної системи. Патоморфологія хвороб печінки: гепатози, гепатити, цироз печінки.	2
Тема 8. Патоморфологія хвороб сечової системи: нефрози, нефрити. Патоморфологія локомоторного апарату.	2
Тема 9. Патоморфологія хвороб обміну речовин та отруєнь.	2
Тема 10. Бактеріальні хвороби з гострим перебігом: морфогенез, морфологічна та гістологічна характеристики.	2
Тема 11. Бактеріальні хвороби переважно з хронічним перебігом: морфогенез, морфологічна та гістологічна характеристики. Хламідіоз.	2
Тема 12. Вірусні хвороби великої, дрібної рогатої худоби та свиней.	2

Тема 13. Вірусні хвороби коней, хутрових звірів та птиці.	2
Тема 14. Патоморфологія мікозів та мікотоксикозів: морфогенез та гістологічна характеристика.	2
Тема 15. Патоморфологія паразитарних захворювань.	2
Разом за 10 семестр	**30**
11 семестр	
Тема 1. Проведення діагностичного, навчального, судово-ветеринарного розтину. Розгляд етапів діагностичного процесу: збирання анамнезу, історія хвороби, результати розтину, патологоанатомічний діагноз, додаткові дослідження. Оформлення документації розтину.	2
Тема 2. Організація розтину, місце розтину. Ветеринарно-санітарні вимоги до місць розтину. Транспортування, знешкодження і утилізація трупів. Особиста гігієна і техніка безпеки при розтині трупів. Інструменти для розтину.	2
Тема 3. Способи знезараження й утилізації трупів, шкіри і трупних залишків після розтину. Проведення дезінфекції місця проведення розтину, інструментів, одягу, засобів особистої безпеки.	2
Тема 4. Розгляд методики і техніки розтину трупів коней, великої та дрібної рогатої худоби.	2
Тема 5. Розгляд методики і техніки розтину трупів свиней, котів, собак	2
Тема 6. Розгляд методики і техніки розтину трупів птиці, екзотичних тварин	2
Тема 7. Визначення судової ветеринарії, її значення у забезпеченні норм державної законності щодо вирішення спеціальних питань органами дізнання слідства та суду та в правовій підготовці ветеринарних спеціалістів. Експертиза та її структура.	2
Тема 8. Історія судової ветеринарії, її зв'язок із судовою медициною, біологічними науками та ветеринарною медициною. Матеріал і методи досліджень судово-ветеринарної медицини. Організація судової експертизи. Порядок призначення експертизи. Обов'язки судового експерта.	2
Тема 9. Первинні посмертні зміни, їх значення для судової експертизи	2
Тема 10. Вторинні посмертні зміни, їх значення для судової експертизи	2
Тема 11. Третинні посмертні зміни, їх значення для судової експертизи	2
Тема 12. Поняття про отрути та отруєння. Перебіг отруєнь.	2

Тема 13. Особливості огляду місця події при підозрі на смерть від отруєння. Вимоги до судово-ветеринарного дослідження трупа у разі підозри на отруєння.	2
Тема 14. Поняття асфіксії, задухи та удушення	2
Тема 15. Утоплення	2
Тема 16. Травми тупим предметом	2
Тема 17. Травми гострим предметом	2
Тема 18. Вогнепальні поранення та електротравми	2
Тема 19. Опіки	2
Тема 20. Обмороження	2
Разом за 11 семестр	**40**
Усього	**66**

9. Теми самостійної роботи

Назвп тем	Кількість годин
	денна форма *211ВМ мд 2021*
Тема 1. Дистрофії.	5
Тема 2. Некроз.	5
Тема 3. Патоморфологія порушень кровообігу. Компенсаторно-пристосувальні та відновні процеси.	6
Тема 4. Патоморфологія запалення.	5
Тема 5. Вади розвитку.	5
Тема 6. Патоморфологія внутрішніх незаразних хвороб.	6
Тема 7. Патоморфологія хвороб обміну речовин та отруєнь.	5
Тема 8. Патоморфологія бактеріальних хвороб. Хламідіози.	6
Тема 9. Патоморфологія вірусних хвороб.	6
Тема 10. Патоморфологія мікозів, мікотоксикозів, паразитарних захворювань.	6
Усього годин за 10 семестр	**55**
Тема 11. Організація патологоанатомічного розтину	8
Тема 12. Методика і техніка розтину трупів тварин різних видів	8
Тема 13. Поняття про судову експертизу	8
Тема 14. Судово-ветеринарна танатологія	8
Тема 15. Отруєння	8
Тема 16. Асфіксія, задуха, удушення, утоплення	8
Тема 17. Механічні та електричні травми.	8
Тема 18. Опіки, обмороження	8
Усього годин за 11 семестр	**64**
Разом	**119**

10. Індивідуальні завдання.

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти навчальним планом не передбачена.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.	*Поточний контроль:* усне опитування, обговорення теоретичних питань, доповіді, виконання завдань самостійної роботи. *Семестровий контроль:* Залік. Екзамен.
ПРН 2. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології	*Поточний контроль:*усне опитування, обговорення теоретичних питань, доповіді, виконання завдань самостійної роботи. *Семестровий контроль:*Залік. Екзамен.
ПРН 24. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	*Поточний контроль:* усне опитування, обговорення теоретичних питань, доповіді, виконання завдань самостійної роботи. *Семестровий контроль:*Залік. Екзамен.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Залік (10 семестр)

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				**Разом**
	Опитування	Виконання завдань лабораторної роботи	Виконання самостійної роботи	Колоквіум (контрольне опитування)	
Тема 1. Дистрофії.	16	4	10	20	50
Тема 2. Некроз.					
Тема 3. Патоморфологія порушень кровообігу. Компенсаторно-пристосувальні та відновні процеси.					
Тема 4. Патоморфологія запалення.					
Тема 5. Вади розвитку.					
Тема 6. Патоморфологія внутрішніх незаразних хвороб.	16	4	10	20	50
Тема 7. Патоморфологія хвороб обміну речовин та отруєнь.					
Тема 8. Патоморфологія бактеріальних хвороб. Хламідіози.					
Тема 9. Патоморфологія вірусних хвороб.					
Тема 10. Патоморфологія мікозів, мікотоксикозів, паразитарних захворювань.					
ЗАЛІК					
Разом	32	8	20	40	**100**

Екзамен (11 семестр)

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачіввищої освіти				**Екзамен**	**Разом**
	Опитування	Виконання завдань лабораторної роботи	Виконання самостійної роботи (опитування)	Колоквіум (контрольне опитування)		
Тема 11. Організація патологоанатомічного розтину	7	3	10	20	-	
Тема 12. Методика і техніка розтину трупів тварин різних видів						
Тема 13. Поняття про судову експертизу						
Тема 14. Судово-ветеринарна танатологія						
Тема 15. Отруєння	7	3	10	20	-	
Тема 16. Асфіксія, задуха, удушення, утоплення						
Тема 17. Механічні та електричні травми.						
Тема 18. Опіки, обмороження						
Екзамен	-	-		-	**20**	**20**
Разом	14	6	20	40	**100**	**100**

Шкала та критерії оцінювання для здобувачів вищої освіти

Залік (10 семестр)

***Поточний контроль*:**

- ***опитування (0-16);***

Кількість балів	Критерії оцінювання
16 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: Показано знання основного матеріалу теми на 100 %. Показано всебічні, систематичні і глибокі знання матеріалу теми. Засвоєно взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії. Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
14	Показано знання основного матеріалу теми на 87,5 %. Показано достатнє знання матеріалу теми. Проявлено систематизований характер знань з питань теми. Відповіді на питання не повні.
12	Показано знання основного матеріалу теми на 75 %. Показано низькі знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
10	Показано знання основного матеріалу теми на 62,5 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
8	Показано знання основного матеріалу теми 50 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
6	Показано знання основного матеріалу теми 37,5 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
4	Показано знання основного матеріалу теми 25 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
2	Показано знання основного матеріалу теми 12,5 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
0 (мінімальна)	Відсутність здачі або показано знання основного матеріалу теми 0 %, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- ***виконання завдань лабораторної роботи (0-4);***

Кількість балів	Критерії оцінювання
4 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: ЗВО повністю виконав завдання лабораторного заняття та надав відповіді при захисті роботи.
3	ЗВО був присутній на лабораторному занятті, але виконав завдання лабораторного заняття на 75 %.
2	ЗВО був присутній на лабораторному занятті, але виконав завдання лабораторного заняття на 50 %.
1	ЗВО був присутній на лабораторному занятті, але виконав завдання лабораторного заняття на 25 %
0 (мінімальна)	ЗВО не був присутній на лабораторному занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- ***виконання самостійної роботи (презентація)(0-10);***

Кількість балів	Критерії оцінювання
10 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: ЗВО повністю виконав завдання самостійної роботи (100 %) та надав відповіді при захисті роботи.
8	ЗВО виконав 80 % завдання самостійної роботи.
6	ЗВО виконав 60 % завдання самостійної роботи.
4	ЗВО виконав 40 % завдання самостійної роботи.
2	ЗВО виконав 20 % завдання самостійної роботи.
0 (мінімальна)	ЗВО не виконав самостійної роботи, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- ***контрольне опитування студентів (колоквіум) (0-20);***

Кількість балів	Критерії оцінювання
20 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: здобувач вищої освіти повністю розкрив питання та надав ґрунтовну відповідь.
15	у ЗВО не повністю розкрите питання, є деякі невідповідності
10	у ЗВО питання не розкрите, є значні помилки, але окремі положення трактуються вірно
5	у ЗВО питання не розкрите, є значні помилки та окремі положення трактуються не вірно
0 (мінімальна)	у ЗВО відповідь на питання взагалі відсутня, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Екзамен (11 семестр)

Поточний контроль*:*опитування (0-7);

Кількість балів	**Критерії оцінювання**
7 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: Показано знання основного матеріалу теми на 100 %. Показано всебічні, систематичні і глибокі знання матеріалу теми. Засвоєно взаємозв'язок основних понять теми та їх значення для майбутньої професії. Проявлено творчі здібності у розумінні та використанні теоретичного матеріалу.
6	Показано знання основного матеріалу теми на 90 %. Показано достатнє знання матеріалу теми. Проявлено систематизований характер знань з питань теми. Відповіді на питання не повні.
5	Показано знання основного матеріалу теми на 75 %. Показано низькі знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
4	Показано знання основного матеріалу теми на 60 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
3	Показано знання основного матеріалу теми на 45 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
2	Показано знання основного матеріалу теми на 30 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
1	Показано знання основного матеріалу теми на 15 %. Показано знання основного матеріалу теми. Відповіді на питання не повні. Допущено принципові помилки у виконанні передбачених програмних завдань.
0 (мінімальна)	Відсутність здачі або показано знання основного матеріалу теми 0 %, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- ***виконання завдань лабораторної роботи (0-3);***

Кількість балів	Критерії оцінювання
3 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: ЗВО повністю виконав завдання лабораторного заняття та надав відповіді при захисті роботи.
2	ЗВО був присутній на лабораторному занятті, але виконав завдання лабораторного заняття на 60 %.
1	ЗВО був присутній на лабораторному занятті, але виконав завдання лабораторного заняття на 30 %.
0 (мінімальна)	ЗВО не був присутній на лабораторному занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- ***виконання самостійної роботи (презентація)(0-10);***

Кількість балів	Критерії оцінювання
10 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: ЗВО повністю виконав завдання самостійної роботи (100 %) та надав відповіді при захисті роботи.
8	ЗВО виконав 80 % завдання самостійної роботи.
6	ЗВО виконав 60 % завдання самостійної роботи.
4	ЗВО виконав 40 % завдання самостійної роботи.
2	ЗВО виконав 20 % завдання самостійної роботи.
0 (мінімальна)	ЗВО не виконав самостійної роботи, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- ***контрольне опитування студентів (колоквіум) (0-20);***

Кількість балів	Критерії оцінювання
20 (максимальна)	Обгрунтування рівня формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання: здобувач вищої освіти повністю розкрив питання та надав ґрунтовну відповідь.
15	не повністю розкрите питання, є деякі невідповідності
10	питання не розкрите, є значні помилки, але окремі положення трактуються вірно
5	питання не розкрите, є значні помилки та окремі положення трактуються не вірно
0 (мінімальна)	відповідь на питання взагалі відсутня, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Підсумковий контроль іспит (екзамен)

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для 1-2го теоретичного питання	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин; здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності; розуміти логічну послідовність дій та вміти оформляти відповідну документацію під час проведення судово-ветеринарної експертизи.
	1-4	не повна відповідь на поставлені запитання.
	5-7	не розкрито повної суті поставленого запитання.
	8	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про опанування програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин; здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності; розуміти логічну послідовність дій та вміти оформляти відповідну документацію під час проведення судово-ветеринарної експертизи.
для 3го теоретичного питання	0	відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин; здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності; розуміти логічну послідовність дій та вміти оформляти відповідну документацію під час проведення судово-ветеринарної експертизи.
	1	не повна відповідь на поставлені запитання.
	2-3	не розкрито повної суті поставленого запитання.

	4	теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить панування програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти: знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини; визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології; збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин; здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності; розуміти логічну послідовність дій та вміти оформляти відповідну документацію під час проведення судово-ветеринарної експертизи.

Екзамен складається з 3-х теоретичних питань. Максимальна кількість балів за екзамен – 20.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час вивчення навчальної дисципліни (за потреби)

Засоби навчання: спецодяг (халати, фартуки, нарукавники, рукавички, шапочки), інструменти (ножі секційні та препарувальні, хрящовий ніж, мозковий ніж, кишкові ножиці, препарувальні ножиці, реберні та кісткові ножиці, щипці, пилка листкова, зубчасті та анатомічні пінцети), лабораторний посуд, інформаційні стенди, малюнки, атласи, навчальні препарати, фотоматеріали, макети, муляжі, вітрини з препаратами, музейні навчальні препарати, експонати та експозиції анатомічного музею кафедри, фіксовані мокрі препарати органів і систем тваринного організму, мультимедійна дошка, проектор, холодильник.

Перелік інструментів, обладнання та програмного забезпеченнянеобхідного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує проблемна науково-дослідна лабораторія кафедри нормальної і патологічної анатомії та фізіології тварин.

13. Політика навчальної дисципліни

- **щодо термінів виконання та перескладання:**

Викладання навчальної дисципліни «Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія» здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті». Навчальна дисципліна "Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія " спеціальності 211 "Ветеринарна медицина" вивчається у десятому та одинадцятому семестрах п’ятого-шостого років навчання.

Дисципліна включає лекції та лабораторні заняття. Під час читання лекції доцент науково обґрунтовує, послідовно і систематизовано викладає певні наукові проблеми теми навчального предмету, ілюструє за необхідністю наочно. Лекція завжди слугує підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, які набуваються в процесі навчальної роботи. На лабораторному занятті викладач організовує детальний розгляд теоретичних питань теми і формує їх бачення щодо практичного застосування у майбутній фаховій науковій діяльності. Для проведення лабораторних занять

колективом кафедри створено методичні розробки для викладачів і методичні вказівки для здобувачів наукового ступеня бакалавра щодо підготовки і роботи на занятті.

Самостійна позааудиторна робота при вивченні навчальної дисципліни «Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія» полягає у підготовці до аудиторних занять, що є основним способом оволодіння навчальним матеріалом. Засвоєння тем контролюється на лабораторних заняттях відповідно до конкретних цілей шляхом усного опитування на основі вирішення конкретних прикладних задач.

Під час перебування на кафедрі здобувачі повинні:

- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, протипожежної безпеки та техніки безпеки;
- дотримуватись ділового стилю одягу спеціаліста-професіонала, предмети одягу повинні бути чистими та випрасуваними;
- підтримувати порядок в аудиторіях та навчальних приміщеннях;
- дбайливо та охайно ставитись до майна (меблів, обладнання, технічного оснащення);
- не виносити без дозволу речі та обладнання з навчальних кімнат кафедри, а в разі умисного пошкодження – компенсувати їх вартість в порядку, визначеному чинним законодавством;
- не допускати протиправних дій, аморальних вчинків.

Здобувачу забороняється:

- порушувати графік навчального процесу і допускати невиконання навчального плану та індивідуального навчального плану без поважних причин;
- запізнюватися та пропускати заняття без поважних причин.
- протягом заняття виходити з аудиторії без дозволу викладача;
- користуватись під час занять мобільним телефоном і іншими засобами зв’язку та отримання інформації без дозволу викладача;
- займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших здобувачів та заважати викладачу;
- використовувати медичну форму та окремі її елементи, що не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам;
- вручати викладачам будь-які матеріальні цінності за виконання або невиконання ними певних дій стосовно здобувача з використанням своєї посади;
- у приміщеннях корпусу і прилеглій території заборонено палити;
- вчиняти аморальні дії, які принижують людську гідність, вживати ненормативну лексику;
- вчиняти протиправні дії та здійснювати будь-які дії, що можуть створити умови, небезпечні для здоров’я та/або життя оточуючих.
- **щодо академічної доброчесності:**

Запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті проводиться згідно з Положенням

https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaprozapobigannyagotovonasayt.pdf

Здобувач повинен уникати будь-яких порушень академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачем передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше публікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації що до власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.
- **щодо відвідування занять:**

Відвідування аудиторних занять є обов'язковим, пропущені заняття підлягають відпрацюванню. Процедура відпрацювання залежить від причин пропуску – поважна чи неповажна. Підтвердженням поважної причини служить: довідка видана лікарем; якщо здобувач не пред'являє даних документів, то причина пропуску вважається неповажною. Для відпрацювання лекції здобувач зобов'язаний представити лектору:

- якщо лекція пропущена з поважної причини – конспект лекції, написаний на підставі плану пропущеного лекційного заняття;
- якщо лекція пропущена з неповажної причини – конспект лекції з обов'язковим опитуванням.

Відпрацювання пропущених лабораторних занять:

- з поважної причини заняття мають бути відпрацьовані упродовж 1 місяця в індивідуальному порядку з наданням відповідної довідки.
- з неповажної причини повинні бути відпрацьовані впродовж 2 тижнів.

Відпрацювання відбуваються на кафедрі згідно графіку шляхом усного

опитування із пропущеної теми. При вивченні навчальної дисципліни "Патологічна анатомія, розтин та судова ветеринарія» передбачено використання дистанційних технологій.

- **щодо зарахування результатів неформальної/інформальної освіти;**

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету проводиться згідно Положення https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproneformalnu osvitu.pdf

- **щодо оскарження результатів оцінювання:**

Порядок оскарження результатів оцінювання проводиться згідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproocinyuvannya2023.pdf

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Патологічна анатомія тварин. Частина 1: Підручник / Б. В. Борисевич, В. В. Лісова, К. А. Чумаков. Київ: Аграр Медіа Груп, 2020. 418 с.
2. Патологічна анатомія тварин. Частина 2: Підручник / Б. В. Борисевич, В. В. Лісова, К. А. Чумаков. Київ: Аграр Медіа Груп, 2020. 449 с.
3. Сердюков Я. К. Судово-ветеринарна танатологія: навчальний посібник. Я. К. Сердюков, С. Є. Гаркуша, та ін. К.: «ЦП «Компринт». 2017. 104 с.
4. Скрипка М. В., Яценко І. В., Панікар І. І. Основи судово-ветеринарної експертизи трупів та живих тварин: Навчальний посібник. Ізюм, ФЛП Глазунов Р. О., 2019. 304 с.

Допоміжні

1. Конспект лекцій з дисципліни «Судово-ветеринарна медицина». Навчальний посібник / Г. І. Коцюмбас, М. І. Жила, М. І. Шкіль, Р. С. Данкович, Ю. С. Стронський, В. М. Лемішевський. Львів, 2022. 82 с.
2. Кулинич, С. М., Крамаренко, В. В., Зезекало, М. А., Омельченко, Г. О., & **Авраменко, Н. О**. (2022). Ефективність проведення ортопедичної розчистки копит у коней. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*, 2(2), 223-231. https://doi.org/10.31210/visnyk2022.02.26
3. Омельченко Г.О., **Авраменко Н.О.,** Волосовець В.Ю., Волосовець Н.Ю., Гоголь О.М. Окремі аспекти діагностики і лікування у собак алопеції Х. Вісник ПДАА. 2021. № 4. С. 201–206.
4. Hanna O. Omelchenko, **Natalia O. Avramenko,** Ssergiej M. Kulynych, Anatolij A. Polishchuk, Maksym O. Petrenko, Pawel S. Sysa, Grzegorz J. Wozniakowski. Rabies virus spread in central and north-eastern regions of Ukraine. Med. Weter. 78 (1), 36-43, 2022.

5. Kruchynenko, O., Petrenko, M., Omelchenko, H., **Avramenko, N**., Natiahla, I. (2024). Spread of animal rabies in Poltava, Kirovohrad and Sumy regions. Scientific *Progress & Innovations*, 27 (4), 126–131. doi: 10.31210/spi2024.27.04.21

6. Omelchenko, H.; **Avramenko, N.O.;** Petrenko, M.O.; Wojciechowski, J.; Pejsak, Z.; Woźniakowski, G. Ten Years of African Swine Fever in Ukraine: An Endemic Form of the Disease in the Wild Boar Population as a Threat to Domestic Pig Production. Pathogens 2022, 11, 1459. https://doi.org/10.3390/pathogens11121459.

7. Omelchenko H., **Avramenko N**., Kulynych S., Petrenko M., Volosovets V., Volosovets N., Woźniakowski G. Some aspects of the diagnosis and treatment of eosinophilic granuloma in cats. Sciendo, *J Vet Res*, 67, 000-000, 2023, DOI: 10.2478/jvetres-2023-0060

8. Viktoriya K. Zezekalo. Serhii M. Kulynych, Anatoliy A. Polishchuk, Mokhamed S. Kone, **Natalia O.Avramenko,** YuliiaV. Vakulenko, Nataliia V. Chyzhanska. Prevalence of Chlamidia-relatedorganisms with zoonotic potential in farms of the Poltava region /Wiadomosci Lekarskie. Volume XXIII, ISSUE 6, JUNE 2020. P. 1169-1173.